

Stige, kan hun selv sætte den til Reformer-nes Træ og plukke Frugterne.

Men hvorledes faar Kvinden fat i den Stige? — Et nyt Spørgsmaal, som først maa løses!

Saa meget er vist, at den *gifte* Kvinde faar ikke Valgret — hverken kommunal eller politisk —, saa længe hun »er ude af Raadigheden over sit Bo« (Grundlovens § 30, c).

En fuldstændig Løsning af Valgrets-spørgsmaalet forudsætter derfor en forud-gaaende Løsning af Spørgsmaalet om det formueretlige Forhold mellem Ægtefæller i den Retning, at *gift Kvinde bliver raadig over sit Bo*, det vil sige: formuemyndig, saa at hun lige saa frit som Manden kan raade over Boet, hvad enten dette er »Fæl-leseje« eller »Særeje«.¹)

Ligesom Borgerne i det store Samfund, *Staten*, frit bør kunne vælge, under hvilken Forfatning de vil leve, saaledes maa Ægte-fællerne i det mindste Samfund, Ægteskabet, Grundlaget for *Familjen*, ogsaa selv frit kunne vælge »den ægteskabelige Regerings-form«. De maa ved Ægtepagten bestemme sig for den ene eller den anden Ordning af det indbyrdes formueretlige Forhold. Derfor maa enhver Demokrat være for *fuld Kon-traktsfrihed* i denne Henseende.

Hensynet til Tredjemand kræver imid-ler tid, at der ogsaa virkelig træffes et Valg. Derfor maa man kræve *obligatoriske Ægte-pagter*.

Som *Udgangspunkt* ved disse Ægte-pagters Affattelse bør man vælge det modsatte af det nuværende. Nu er Mandens Eneraade over Fællesboet Reglen, og Af-figelser ved Ægtepagt fra denne Regel trykker mange vordende Hustruer eller deres Værger sig ved at gøre, fordi de derved let faar Skin af at nære Mistillid imod de vordende Ægtemænd. Det modsatte vil blive Tilfældet, og Ægtepagters Afsluttelse derfor i høj Grad lettet, naar Loven fastsætter det helt modsatte Udgangspunkt for Afgivelse ved Ægtepagt, nemlig: *Sær-raade over Sær-eje*. Dette maa ikke misforstaas, som om nogen skulde tvinges til denne Ordning. Fuld Kontraktsfrihed bør hævdes. *Ægtefel-ternes Frihed og Lighed* skal værnes ved Loven.

Frygten for, at den Kvinde, som uden at eje noget indtræder i Ægteskabet, og dér maa ofre hele sin Arbejdskraft til Hjemmets Gærning, — at hun intet »eget Bo« skal faa at raade over, — denne Frygt har gjort mange ellers gode Kvindesagsvenner blinde for, at ogsaa Arbejdskraften, som ofres alene til Hjemmets Gærning, har Værdi, som kan maales med Penge, og at følgelig en saadan Kvinde — om hun og hendes Mand ønsker Sær-raade over Særeje — ved Ægtepagten kan betinge sig Raadighed over et saa stort

aarligt Beløb, som hun anser for et passende Vederlag for sin Arbejdskraft (jf. Fru Bugge-Wicksells Afhandling i »Kvinden og Samfundet« 1890, S. 210 flg.)

Dersom det var muligt at faa indført i Skolerne ikkun nogle Timers Undervisning om det vigtige økonomiske Forhold mellem Ægtefæller, vilde Fordommene i denne Hen-seende nok svinde lidt efter lidt.

Fordommen imod Muligheden af Sær-raade er endnu saa stærk, og Uenigheden imellem Kvindesagens Venner saa stor, at det for Tiden vistnok vilde være frugtesløst at indbringe Lovforslag i Rigsdagen om fuld Kontraktsfrihed med Sær-raade over Særeje som Udgangspunkt for Ægtepagternes Af-sluttelse.¹) Man maa vistnok heller vælge, som et Overgangstrin, Højesteretssagfører Sv. Hogsbro's Forslag om Indførelsen af *obligatoriske Ægtepagter* slet og ret (se »Kvinden og Samfundet« 1888, S. 217 flg.). Paa dette Grundlag bør der søges et Forlig imellem Kvindesagens Venner i denne Sag. Lad da den videre Udvikling overlades til Fremtiden!

Kvindevalgretsforeningen

forsømmer intet Tilfælde, hvor det kan sende et Op-raab ud til Folket, og saaledes tog da Bestyrelsen ogsaa her Lejligheden i Agt og indbød til Møde, just i de Dage, Venstres delegerede rundt fra Landet var samlede i Hovedstaden.

Og det blev et vellykket Møde. Talrige delegerede overværede det, og Formanden, Fru *Line Luplau*, havde formaaet Sagfører *Nonboe* fra Varde, bekendt for sit ihærdige Arbejde, hvor det gælder alle demokratiske Reforme, og da navnlig Kvinde-sagen, til at tale paa Mødet.

Den store Sal paa Østergade 15 var næsten fyldt, da Fru Luplau aabnede Mødet med den Oplysning til dem, der ved Lejlighed spottende havde spurgt, om Foreningen sov, eller hvor den var henne, at den var lysvaagen og hjemme, hvor den skulde være, muligen led den undertiden af Sult, da Medlemskontingentet jo som bekendt kun var 50 Øre *aarlig*, og følgelig kunde den ikke lade høre fra sig saa tit ved Med-lemsmøder, som maaske var ønskeligt. Bestyrelsen var dog altid paa Færde tidlig og sent og agiterede, hvor den kunde, uden at bryde sig om hverken Med-ynk eller Latter; ti begge Dele maatte endnu døjes. Hvis nogen trode, det var et overvundet Stadium, da var det en Fejltagelse. Endnu i de sidste Dage havde hun set det; men vi skulde arbejde paa, at Latteren forvandlede til maabende Forbavselse, naar Kvinderne for fulde Sejl styrede ind i Rigsdagen. For at opnaa dette, maatte vi imidlertid ikke alene have passive, men ogsaa aktive Medlemmer, der kan og vil gøre noget for Foreningen og dens Formaal. (Bifald.)

Fru *Nørhild* valgtes af Formanden til Dirigent og gav strax Ordet til Folketingsmand *Herman Trier*.

Hr. Trier hævdede i et langt med stærkt Bifald modtaget Foredrag, at Kvinden havde fuldgyltig Ret til sammen med Manden at deltage i Lovgivnings-arbejderne. Var end Kvindens Optræden endnu præ-get af en vis Formløshed, saa er det kun, fordi denne Sag er for ny til at have kunnet antage faste Former, en Sag, der er i Gæring, i Gennembrud, kan ikke endnu have antaget disse, men det kommer nok. Kvindesagen er ung og frisk. Den kommer med nyt Liv og Friskhedens Aandepust ind i Tidens svækkende Kampe, og Manden maa ikke, tør ikke kaste Vrag paa den Hjælp, der bydes ham, de ny Kræfter, de friske Skud, der tilføres Kampen for Friheden. Kvin-den er som Barnet, der har voxet sig stor og bræn-der efter at deltage i de voxnes Arbejde. Omsider kommer det med, men nu er den blotte Deltagelse det ikke nok. Det vil selv vælge, selv lægge sine Planer. Det vil vor Tids tænksomme Kvinder ogsaa. Hun vil være med i Bevægelsen, hun vil føle den

Lykke, det Velvære, at være et frit Menneske. Men hun ser alle Sunde lukkede for sig, bliver slaaet til-bage paa alle Kanter af Samfundets Vedtægter, Sam-fundets Former, Samfundets Love, der forbyder Kvin-den at træde ud over Hjemmets Tærskel. Samfundet i sin Helhed har endnu ikke faaet Fornemmelsen af at være enøjet, idet den største Halvpart af Menneske-slægten ikke tør være med til at se. Men den Fornem-melse har de Kvinder faaet, der har startet denne Sag, og de vil med Held føre den frem; ti Kvinden er skabt som Agitator. Hun tøver ikke med en vigtig Sag til engang ved Lejlighed, men hun sætter alle sine Kræfter ind paa den. Og det er en retfær-dig Sag. Lovgivningen bør ikke være ensidig, Mænd og Kvinder skal her arbejde i Forening, det har altfor længe været glemt, at Mennesket har to Øjne. Alt lider derunder, Skole, Kommune, Opdragelse. Man-den har jo dog i Familjelivet set, at Samarbejdet er nødvendigt, om alt skal trives.

Der er ogsaa sagt, at Kvinden selv savner Inter-essen for den politiske Valgret, at det kun er et lille Mindretal, der arbejder for den. Det er muligt. Saa skal Interessen vækkes. Saa mange dygtige, ubrugte Kræfter bør ikke gaa til Spilde. Ingen bør derfor tabe Modet.

Kvindens Magt er og har altid været stor, men det er bag Kuliserne, i Smug, hun har øvet sin an-svarløse Magtudfoldelse. Det er galt; den skal træde frem i Dagens Lys, under fuldt Ansvar, offentlig anerkendt og underkastende sig Kritik. Da først vil store Egenskaber kunne udvikles, da først vil Kvindens Magt ikke virke demoraliserende paa hende.

Kvindens Kamp for den politiske Valgret havde gennemgaaet adskillige Stadier; nu forestaar alvorlig Kamp, der vil bringe begejstrede Tilhængere, forbit-rede Modstandere. Øjeblikket er nær. Hvorfor skulde ikke Kvinden repræsenteres? Mangler hun Begavelse, Dannelse? Nej! Den Mand, der ivrigst priser Kvin-den i Sang og Taler, er i Kampen for Friheden hen-des bitreste Modstander. Derfor skal der agiteres — Agitation betyder Oplysning — agiteres blandt Kvin-der, ivrigst blandt dem, men ogsaa blandt Mænd.

Sagfører *Nonboe* talte om Kvindens Modenhed og om den Paastand, der af mange førtes i Skranken, at for denne Modenhed var til Stede, kunde der ikke være Tale om at give Kvinden Valgret. Det kunde han ikke forstaa. Var Mændene modne, da de fik Friheden? Aldeles ikke. Kvinderne maa og skal have Valgret; efter den modnes hun og bliver del-agtig med Manden i al anden social Ligestillelse.

Taleren udviklede sine humane Anskuelser om Kvindens retlige og sociale Stilling og den Uret, der gjordes hende gennem disse Love givne af Mænd, og han oplyste det ved en Del livlige Exempler. Navn-lig er jo gift Kvindes Stilling uheldig, og han indser fuldt vel, hvilken Konfusion der vilde opstaa, om Valgretten blev gennemført, da jo gift Kvinde er umyndig som et Barn. Lovene maatte her forandres, obligatoriske Ægtepagter indføres. Den ugifte Kvinde var forholdsvis heldigere stillet, men ogsaa mod hende burde der ved Lov øves simpel Retfærdighed ved at betale hendes Arbejde efter dets Værd.

Han raadede Kvinderne til som eneste Middel til at vinde Sejr, at organisere sig fast og tæt, talte derpaa om Kvindens Opdragelse før og nu, og anbefalede fælles Undervisning. Den lille Pige skulde saavel som Drengen have et Maal at arbejde hen til. Det skulde i hende indpodes som i ham, at hun skulde lære for selv at blive til noget. Det vilde for Kvin-den være den bedste Vej til det store Maal. (Bifald.) Nu paafølgte en livlig Diskussion.

Fru *Luplau* oplæste et Telegram, med Hilsen fra Medlemmer i Odense og Ønsket om, at Sagen maatte fremmes, undertegnet: Frida Schmidt, Kristine Niel-sen, Petrine Grønning, Signe Schyth.

Fru Meyer mente, at den politiske Valgret just let og hurtigt vilde være Midlet til Kvindens Lige-stillelse med Manden. Økonomisk Uafhængighed kan ikke opnaas, uden Kvinden selv kan komme til at indvirke paa Lovgivningsarbejdet. Hun minder om de engelske Kvinders ihærdige Arbejde samt om Agitationen i Norge, hvor et Forslag bragtes frem til Stortinget med 40 Stemmer mod 70.

Fru *Luplau* vil Revolution, vil at vi skal fylke os i Flokke, i Massevis, rejse alle frisindede Kvinder med Raabet: Valgret! Giv os Valgret!

Sagfører *Nonboe* imødegaaer hende, og en lille Diskussion opstaa. Derefter taler endnu Fabrikant Nielsen, Fru *Nørhild* og Folketingsmand Bajer, hvor-paa Fru *Nørhild* afsluttede Mødet med en Tale til Talerne og de tilstedeværende med Ønsket om, at en og hver maatte arbejde efter Ævne for Sagen.

Mødet var i enhver Henseende vellykket, og man gik hjem med Bevidstheden om, at Kvindevalgrets-

¹) »Ja, men de udemlede har jo ingen »Formue«. Hele dette Spørgsmaal interesserer kun de rige.« Denne Indvending, som ofte høres af ukyndige, er en Følge af, at Ordet »Formue« i Retssproget omfatter al mulig Ejendom, saa at endog den, der kun ejer de Klæder, han bærer, i denne Forstand er »formuende«. Nu er den gifte Kvinde, der ej har gjort Ægtepagt, ej engang raadig over sine egne Klæder (kun Lov af 7. Maj 1880 gør en Undtagelse herfra).

¹) Mit Lovforslag i Rigsdagene 1887—88 og 1888 —89.